

VELİ BÜLTENİ

PDR Servisi/Gökçen KILIÇ ÖZBAY

ÇATIŞMA YÖNETİMİ

Hayatımızın büyük bir bölümünü sosyal ilişkilerle ve etkileşim ağı içerisinde geçiririz. Bu ağ içerisinde yer alan yaşantılardan biri de yaşamın doğal bir parçası olan çatışma. Karşılaştığımız kısıtlı kaynaklar, temel psikolojik gereksinimlerin karşılanmaması, farklı değerler nedeniyle kaçınılmaz olarak çatışmalar oluşur. Çatışma kelimesi duyulduğu anda olumsuz olarak kabul edilse de gelişim ve değişim için bir çok fırsatı içinde barındırır. Önemli olan çatışmaları yönetme biçimimizdir. Çocukluk çağında öğrenilen bilgiler farkında olmadan işlenir ve insanlar çoğu zaman çatışma durumlarında nasıl davrandığını farkında değildir. Çatışma yönetme biçimleri öğrenilmiş bir davranışsa daha etkili yöntemler de öğrenilebilir.

Yaşamımız boyunca edindiğimiz iletişim becerileri, problem çözme becerileri, duyguları tanıma ve ifade edebilme becerileri, bireysel farklılıklara saygı ve geçmiş öğrenmelerimiz çatışmaları nasıl yönettiğimiz konusunda etkilidir. Hiçbir insan bu becerilerle doğmaz. Ailede, sosyal çevrede, okuldaki yaşantılarımız, öğrenmelerimiz bu beceriler üzerinde etkilidir. Öğrenilmiş olan bu becerileri daha etkili hale getirmek için öncelikle farkında olmak ve yeni deneyimlere açık olmak gereklidir.

Okulda farklı kültürler ve aile ortamından gelen çocuklar aynı ortamı paylaşır. Bu nedenle çatışmalar ve birbirinden farklı yönetim biçimleri de okulda kendini göstermektedir. Gözlemler ve yapılan araştırmalar çatışma durumlarında sözel ve fiziksel şiddetin yüksek oranda kullanıldığını göstermektedir. Şiddet davranışlarının ortaya çıkışında gençlerin ve çocukların problem çözme becerilerinden yoksun olmaları, şiddeti destekleyici inanç ve davranışları benimsemiş olmaları ve duygularını tanıyıp ifade edememelerinin etkisi oldukça fazladır.

Çatışma Nedenleri

Sınırlı Kaynaklar:Para, zaman, mal gibi konularda yaşanan çatışmalardır. Diğer çatışma nedenlerine göre daha kolay çözümlenebilir. Altında karşılanmayan psikolojik bir gereksinim varsa ve fark edilemezse çözüm zorlaşır.

Karşılanmayan Temel Gereksinimler: Ait olma, güç, özgürlük ve eğlenme insanın temel psikolojik gereksinimleridir. Ait olma ihtiyacı genellikle sevgi, başkalarıyla iş birliği ve paylaşma şeklinde giderilmeye çalışılır. Ait olduğu gruptan dışlanma veya grup üyeleriyle problem yaşandığına karşılanmayan gereksinim nedeniyle çatışmalar yaşanmaya başlar. Güç ihtiyacı temelde bir özsaygı ve değerlilik hissidir. İyi ilişkilerde olması gereken eşitlik sağlanmıyorsa çatışmalar yaşanır. Karar alma ve hayatımızda istediğimiz yönde değişiklikleri yapma özgürlüğüne ihtiyaç duyarız. Özgürlük gereksinimi giderilirken başkalarının gereksinimleri, duyguları ve düşüncelerinin dikkate alınmaması çatışmaları kaçınılmaz hale getirmektedir. Karşılanması en kolay olan gereksinim eğlenmedir. Yapılan işten, arkadaşlarla birlikte iyi geçen bir zaman vb.bu gereksinimin karşılanmasını sağlar. Engellenme ile karşılaşıldığında çatışmalar yaşanır.

Farklı Değerler: Kaynak olarak fark edilmesi ve çözülmesi güç olan çatışma nedenidir. İnançlar, yaşam görüşleri, yaşama biçimlerinin farklılığı, önceliklerindeki farklılıklar nedeniyle ortaya çıkar. Her bireyin durumu farklı gördüğünün anlaşılması, reddetme yerine kabul ve anlayışın ortaya çıkması çatışmanın çözümü için temel yaklaşımdır. Çatışmanın çözümü tarafların kendi değerlerini değiştirmesi anlamına gelmez.

Bir çatışma durumunda insanların ulaşmaya istekli oldukları iki şey vardır. Bunlardan biri çatışmaya da neden olan "kendi amaçlarını gerçekleştirme" isteği, diğeri ise "çatışma yaşanan kişiyle ilişkiye verilen önem ve devam ettirme isteği"dir. Bu iki isteğe bağlı olarak çatışma yönetiminde kullanılan stratejiler değişiklik gösterebilir. Daha önce de ifade edildiği gibi "çatışma" olumsuz bir anlam taşıyormuş gibi görünse de; bireyin kendini

tanımlamasına, değerlerinin neler olduğunu fark etmesine yardımcı olur. Çatışmalara verilen tepkiler değişime ve gelişime ihtiyaç duyulan alanların belirlenmesini sağlar. Karşımızdaki kişileri daha iyi tanımamıza yardımcı olur. Sorunlara birlikte çözüm arama ilişkileri güçlendirir. Duyguların ifade edilmesini ve açığa çıkmasını sağlar. Değişim ve farklılıkları kabul etme becerilerini artırır. Problem çözme enerjisi artırır ve hayatı daha renkli kılar.

Kaplumbağa (Geri Çekilme) Stili

Nasıl ki kaplumbağa bir tehlike içinde kendini kabuğuna saklıyorsa bu stili kullanan insanlar da çatışmalarda kabuklarına çekilirler. Çatışma yaratacak ortamlardan, kişilerden, durumlardan uzak durur. Amaçlarının da ilişkilerinin de bir önemi yoktur. Çatışmayı geçirir, erteler ya da geri çekilir.

Oyuncak Ayı (Uyma) Stili

Başkaları tarafından sevmek, sevimli görünmek ve kabul edilmek için uğraşır. Başkalarının ihtiyaçları karşlanır, sevmek uğruna kendi ihtiyaçları feda edilir. İlişkinin bozulmaması için uğraşır. Kendinden fedakarlık yapar.

Köpekbalığı (Güç Kullanma) Stili

BU kişiler için ilişkinin bir önemi yoktur, amaç odaklıdır. Amaçlarına ulaşmak için karşılarındaki kişiye fiziksel ve/veya psikolojik olarak zarar vermektan kaçınmazlar. Sadece kazanmayı isterler. Kazanmak başarı ve kendini beğenme duygusu verir.

Tilki (Uzlaşma) Stili

Amaçlarına ve ilişkilerine orta düzeyde önem verirler. İki tarafın da kazanacağı bir orta yol bulmaya çalışırlar. Kendi amaçlarından fedakarlık yaparken karşıdaki kişiyi de fedakarlık yapması için ikna etmeye çalışırlar.

Baykuş (Yüzleşme) Stili

Amaçlar da ilişki de önemlidir. İkisinden de taviz verilmez. Çatışmaların çözümü için bilgece bir yol izlenir. İki taraf birlikte çalışır.

Kişilerarası çatışmadan her iki tarafında kazançlı çıkabilmesi için taraflar sorunlarını kabul etmeli, etkili çözüm yolları aramalı ve buldukları çözümü uygulamalıdır.

Her stratejinin kullanılacağı durumlar birbirinden farklıdır. Yaşam boyu karşılaşılan çatışma durumlarda tek bir strateji ile başa çıkmaktan bahsedilemez. Baskın olarak kullanılan stratejinin farkına varmak sorunlara yaklaşımımızı görebilmek açısından önemlidir. Baykuş ile simgelenen stratejide her iki tarafında kazançlı çıkabileceği çözümlere ulaşılırken diğer stratejiler kullanılırken en azından birinin kazanması, diğerin kaybetmesi ya da her iki tarafında kaybetmesi söz konusu olacaktır. Aile ilişkilerine çocuklara işbirliği içeren çatışma yönetimi stratejisinin öğretilmesi ve elbette bu stratejiyi uygulamak için gerekli becerilerin kazandırılması önemlidir.